

**Карпенко А. В. д-р екон. наук, професор**  
**Соляна Т. М. здобувач вищої освіти ступеня бакалавр**  
**Національний університет “Запорізька політехніка”, Україна**

**Стартапи у сучасній Україні: стан та напрями розвитку**

У світовому конкурентному середовищі важливою формою розвитку, що стимулює в т.ч. і науково-технічний процес є підприємництво. Воно вимушене враховувати зміни середовища та основних стейкхолдерів і постійно вдосконалюватися. Інакше ринок нещадно розправляється з ними. У пошуку нових напрямів зростання капіталу бізнес особливу увагу зосереджує на ініціації нових напрямів діяльності. Серед них суттєве місце відводиться стартапам, які вважаються новою та дуже важливою формою з зачаткування і розвитку бізнесу та забезпечення економічного зростання.

Стартапи є новими формами організації, що знаходяться у стадії розвитку і створені для пошуку повторюваних, масштабованих та прибуткових бізнес-моделей з використанням інновацій чи інноваційних технологій. Основою такої компанії стає цікава новаторська ідея. Для її втілення необхідно, щоб вона була затребуваною та сучасною, актуальною для споживачів. Завдяки таким сучасним проектам та компаніям збільшується кількість робочих місць, забезпечується створення доданої вартості, зростає обсяг валового внутрішнього продукту, підвищується соціально-економічний розвиток країни.

Стартапи більш поширені у розвинених економіках, однак розуміння їх переваг поступово набуває популярності і в країнах, які розвиваються. В Україні процеси з розвитку стартап руху поступово зростають, відповідно збільшується чисельність спільноти, яка пропагує цей напрям і займається різними заходами щодо підвищення рівня його інституціоналізації. Зокрема, за останні роки розвиток стартапів в Україні значно поширився, проте все ще не набув масового характеру, а відповідно, має середній рівень конкуренції. Це означає, що вхід у цю галузь є доволі доступним.

Глобальний дослідницький центр стартапів та інновацій Startup Ecosystem 2022 визначив, що Україна займає 50-е місце за розвитком стартапів, при цьому знизившись в рейтингу на 16 позицій порівняно з 2021 р. Серед українських міст, які входять до топ 1000 найкращих з розвиненими стартап-екосистемами, відбулось скорочення з 6 до 4 міст за 2021-2022 рр. та суттєво втрачено позиції: Одеса – 348 позицій, опинилася на 742-му місці, Львів – 494 позиції – на 749, Харків – 342 позиції – на 855 [1]. Найбільш поширені галузі створення стартапів в Україні – це ІТ; агропромисловий сектор; виробництво та торгівля; будівництво та нерухомість.

В Україні сьогодні діють 343 стартапи, які мають різні рівні доходу. За дослідженням організації «Польсько-український міст стартапів» 51% таких бізнес-організацій не має прибутку, що робить їх залежними від зовнішніх джерел фінансування та чутливими до випробувань і конкуренції, а лише 2,5% вітчизняних стартапів мають річний дохід у розмірі від 20 до 30 тисяч євро. Для 84% засновників стартапів основним джерелом фінансування є власні кошти,

31% мають гранти державного Українського фонду стартапів [2]. В Україні також з 2018 р. існують чотири стартапи «єдинороги» (компанії, що оцінюються в один мільярд доларів): GitLab, Grammarly, People.ai, AirSlate.

Розвиток стартапів ускладнюється через несприятливі умови середовища, що пов'язані з рядом труднощів: спочатку пандемія Covid-19 та кризові явища, високий рівень корупції, нестабільність курсу гривні, високі податки, недостатня кваліфікація та низький рівень компетенцій із використання цифрових інструментів і користування інтернетом, війна тощо. Все це унеможливує стабільне функціонування і розвиток малого та середнього бізнесу, збільшення кількості стартап-проектів. Крім того, значні перепони у розвитку стартапів пов'язані з малою кількістю бізнес-інкубаторів, обмеженим обсягом венчурного інвестування, мінімальною кількістю замовників тощо.

Зокрема, в Україні сьогодні відомими та найбільш успішними є всього сім бізнес-інкубаторів: EastLabs, iHUB, Happy Farm, GrowthUp, WannaBiz, Voomy IT-парк і Polyteco, які функціонують вже близько 10 років. І незважаючи на створення бізнес-інкубаторів майже у кожному ЗВО, сьогодні в цілому відсутня розширена практика зародження та просування стартапів. Обмежений внутрішній потенційний попит на продукти стартапів не стимулює даний напрям в Україні. Основними замовниками чи/та споживачами вітчизняних стартапів є представники США, країн Європи та Азії. Обсяг венчурного інвестування, який в Україні залишається значно нижчим порівняно з європейським, обмежує можливості стартап-руху. Попри зазначене, за даними Ukraine Deal Review у 2021 р. українські стартапи залучили для України рекордну суму інвестицій – 779,6 млн дол., що на 46% більше, ніж у 2020 р. До війни оцінка українських стартапів становила близько 20,7 млрд дол. [2].

Отже, Україна має гарний ґрунт для створення та розвитку стартапів, бо ще є доволі значним рівень людського капіталу та інноваційного потенціалу. Однак недосконалість структури економіки, поширена наявність тіньових і корупційних схем та низький рівень інфраструктурного забезпечення не дозволяє повноцінно використовувати всі наявні можливості щодо розвитку стартап-руху. Вдосконалення правової бази та покращення практики її реалізації, збільшення матеріально-інвестиційної підтримки, інформаційного та кадрового забезпечення в країні здатні сприяти розвитку відповідної інфраструктурної мережі зі створення стартапів. Важливими для України залишаються заходи щодо захисту інтелектуальної власності, стимулювання інноваційної діяльності, підтримки венчурного інвестування та розвитку стартап фондів, розбудови відповідної інфраструктури та навчання.

Список використаних джерел:

1. Мельник Т. Україна втратила 16 позицій в рейтингу стартап-екосистем світу й зайняла 50 місце. *Forbes*. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-vtratila-16-pozitsiy-v-reytingu-startap-ekosistem-svitu-y-zaynyala-50-mistse-31052022-6314>

2. Половина українських стартапів не мають доходу – дослідження. *Економічна правда*. URL : <https://www.epravda.com.ua/news/2022/01/20/681646/>